

Marija Stanonik

TRADITIONES 25

(Besede in reči)

Petindvajseta, jubilejna številka *Traditiones* je posvečena lepi obletnici izhajanja omenjenega zbornika Inštituta za slovensko narodopisje, hkrati pa tudi 70-letnici prof. dr. Angelosa Baša. Tudi s tega vidika je še posebej hvalevredno, da so tokratne *Traditiones* posvečene materialni kulturi, vendar s toliko širine, da je za njihovo geslo ponovljen naslov revije *Wörter und Sachen*, katere sourednik je bil nekaj časa tudi Matija Murko.

Sedanji pomen naslovne zveze ima pred očmi predvsem interdisciplinarni vidik, kolikor je v danih razmerah mogoč. Še zdaleč ne dosega širokega obzora, h kateremu ga vabi drugo delo z enakim naslovom *Les Mots et les Choses* francoskega avtorja Michela Foucaulta.

Najprej dobijo besedo dosedanji uredniki *Traditiones* † **Niko Kuret** citatno, **Milko Matičetov**, **Angelos Baš**, **Tone Cevc**, **Mojca Ravnik**, **Jurij Fikfak** in **Marija Stanonik**. **Marija Fabjančič** se jim pridružuje s preglednim člankom o zamenjavi *Traditiones* z drugimi Akademijami in njej sorodnimi znanstvenimi ustanovami. Po razdelku, ki je posvečen dr. Angelosu Bašu (zanj so se potrudili **Vili Vuk** z orisom njegovega življenja in dela, **Sinja Zemljič Golob** in **Maja Godina Golija** sta pripravili Baševo bibliografijo od leta 1947 do 1995), sledijo *Razprave*.

Prvi razdelek v njih nakazuje rodovitno sodelovanje arheologije in etnologije in je tematsko navezan na Veliko planino. Avtorji prispevkov so **Timotej Knific** in **Ida Murgelj**, **Tone Cevc**, **Martin Horvat** in **Vlasto Kopač**, naslovi pa *Železni zvonci v Sloveniji*, *Nova spoznanja o planšarstvu na Veliki planini v Kamniških Alpah*, *Obdelava lončenine z Velike planine*, *Velikoplaninska pastirska bajta in nekaj njenih značilnosti*.

V naslednjem razdelku sledijo članki, katerih skupna lastnost je, da njihove avtorice črpajo podatke o posameznih sestavnih materialne kulture iz arhivskih virov, katerih časovni razpon sega od srede 18. stoletja do konca 19. stoletja. Avtorice so **Marija Makarovič**, *Obleka podložnikov gospostva Dietrichstein v Rožu v 18. stoletju*, **Nataša Ko-nestabo**, *O razvojni poti cebov v Prekmurju*, **Marija Kozar Mukič**, *Iz porabskih inventarjev*, **Tatjana Dolžan**, *Želez-ninski ceniki kot pisni vir za preučevanje materialne kulture*.

Najobsežnejši je tretji razdelek, ki sega v jedro etnološkega dela, ki prvenstveno sloni na terenskih raziskavah. Po morju zadiši v prispevku **Zore Žagar**, *Delovno orodje in pripomočki v solinah*, **Andrej Dular** se je lotil obrti in trgovine na *Bovškem*, **Janez Dolenc** *koparjenja v okolici Starega vrba*, **Tone Petek** predstavlja *framsko domačijo*, pokojnega **Ivana Sedeja** labodji spev pa je *Prispevek k idrijski rudarski mitologiji*.

S tem tukajšnja številka *Traditiones* prestopi klasično polje etnologije tako po snovi (novonastajajoča industrija) kot po interpretaciji. Enako je v naslednjem razdelku, ki zastopa etnologijo mesta in vsebuje tudi edini teoretični članek v tokratni številki, namreč **Maje Godine Golija**, *Teoretična izhodišča etnološkega preučevanja prebrane*. Edina tuja

gostja, ki ji je bilo dopuščeno sodelovati v tokratnem zborniku, je **Alena Kalinová** s člankom o *tovarni keramike v Olomoučanih pri Blansku*. **Mojca Ferle** skuša rekonstruirati *ambient meščanske jedilnice iz konca 19. stoletja*, **Nena Židov** na podlagi motrenja ljubljanskega živilskega trga prikazuje *nekatero nove vidike prehrane meščanov v dvajsetih in tridesetih letih 20. stoletja*. Naslednji trije članki so sintetične narave, tako **Inge Miklavčič Brezigar** *Materialna kultura v domoznanski literaturi na Goriškem*, **Karle Oder** o *Francu Kotniku in materialni kulturi Meziške doline*, **Herta Lausegger**, **Gerhard Kresitschnig**, **Elfriede Verhounig** in drugi sodelavci so pripravili strnjeno *vaško kroniko ob 1100-letnici sončnih Djekš na avstrijskem Koroškem*.

Zadnji razdelek v *Razpravah* se približuje etnološki problematiki z izrecno jezikoslovnega vidika in s tem kliče po zapolnitvi vrzeli, ki jo je povzročila usmeritev etnologije v zadnjih desetletjih. S svojimi članki v tej zvezi sodelujejo **Ljudmila Bokal**, *Materialna kultura glede na časovno zaznamovanost besed*, **Vera Smole**, *Poimenovanje za kozolec ter njegov steber, late in stol v slovenskih narečjih*, **Carmen Kenda Jež**, *Tesarsko izrazje na Cerkljanskem in Andreja Žele*, *Voz na Pivškem*.

Gradivo za nadaljnje predmetne raziskave so prispevali **Janko Samsa** v prid *prevozništvu in vinarstvu*, **Miro Kunstek** s spomini kot *divjega ribiča na Cerkljanskem jezeru*, **Marija Stanonik** z mislijo na *zgodovinsko in pravno etnologijo*, **Helena Ložar Podlogar** s *pregovori*, ki jih je *zapisal ali si jih sam izmislil Janez Trdina*, **Stanka Drnovšek** in **Jožica Senegačnik** o *začetkih slovenskega industrijalstva: Šumi*.

Rubriko *Razgledi* napolnjujejo članki **Bojane Škafar Rogelj** o *Dr. Janezu Bleiweisu in njegovem času* kot odmev na razstavo o njem v Kranju leta 1996, **Mojca Ravnik** se ob koncu projekta *Način življenja Slovencev v 20. stoletju* sprašuje, ali bi bila mogoča vsaj delna sinteza? **Mojca Ramšak** razgrinja svoje vtise po 9. mednarodnem srečanju o *ustni zgodovini v Göteborgu na Švedskem poleti 1996*.

Rubrika *Zapisi* vsebuje terensko gradivo iz *Zgornje Kolpske doline (Jože Primc)*, *z Gore nad Vipavsko dolino (Brigita Krapež Slejko)* in *Ljubljane (Marta Koren, Albina Štrubelj)*.

Polemiko odpirata **Vilko Novak** in **Milko Matičetov**. Sledi dopolnjevanje bibliografije † **Nika Kureta**. V rubriki *in memoriam* se **Stane Granda** klanja **Sergiju Vilfanu** (1919-1996) in **Milko Matičetov Nikiti I. Tolstoju** (1923-1996).

Rubriki *Ocene in poročila* se oddolžujejo **Jurij Fikfak**, **Monika Kropelj**, **Marija Stanonik**, v tem pogledu zgledna **Mojca Ravnik**, **Ivana Leskovec** in **Natalija Vrečer**.

Na koncu še stara resnica - *Kdor dela, greši!*

Tokratna številka *Traditiones* je bogato opremljena z dokumentarnimi fotografijami, risbami, narečnimi kartami.